

Naschrift

Citation for published version (APA):

van Dijck, G. (2020). Naschrift. *Nederlands Juristenblad*, (28), 2059-2060.
<http://deeplinking.kluwer.nl/?param=00D3D5F7&cpid=WKNL-LTR-Nav2>

Document status and date:

Published: 14/07/2020

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

tureerd professioneel oordeel voor het inschatten van risico's: de professional en het risicotaxatie-instrument hand in hand.

Ook brengt Van Dijck de reclasering onterecht in verband met discriminatie en ongelijke behandeling. In de OxRec liggen geen etnische variabelen ten grondslag aan de factoren die uitgevraagd worden. Dit geldt ook voor de buurtscore. De reclasering is van mening dat de bruikbaarheid in de praktijk en de transparantie van het model bijdra-

gen aan een zo goed mogelijke onderbouwing van onze risico-inschatting.

Als lerende organisatie moet en wil de reclasering waken voor onbedoelde effecten van onze manier van werken. We trainen hiertoe onze medewerkers over beslissondersteunende modellen en het accuraat werken hiermee en monitoren mogelijke gevolgen.²⁸

We maken keuzes op basis van de best passende mogelijkheden om het werk zo goed en transparant

We sluiten onze ogen en oren niet voor het wetenschappelijk en maatschappelijk debat

mogelijk uit te kunnen voeren en sluiten onze ogen en oren niet voor het wetenschappelijk en maatschappelijk debat hierover. •

20. Om transparant te zijn in de instrumenten die de reclasering gebruikt in het gestructureerd oordeel, worden in het reclaseringsadvies voor de OxRec de waarschijnlijkheidsscores met bijbehorende percentages voor algemene recidive en geweldsrecidive binnen twee jaar vermeld.

21. O. Lindhiem, I.T. Petersen, L.K. Mentch & E.A. Youngstrom, 'The Importance of Calibration in Clinical Psychology' *Assessment*, 2020, 27(4), p. 840-854.; S. Fazel, 'The scientific validity of current approaches to violence and criminal risk assessment', in: De Keyser, Roberts, Reyberg (eds.), *Predictive sentencing, normative and empirical perspectives*, p. 197-212. Oxford: Hart publishing 2019.

22. S. Fazel, Z. Chang, T. Fanshawe, N. Långström, P. Lichtenstein, H. Larsson & S. Mallett, 'Prediction of violent

reoffending on release from prison: derivation and external validation of a scalable tool', *The Lancet Psychiatry*, 2016, 3:535-42; S. Fazel, A. Wolf, M.D.L.A. Vazquez-Montes & T.R. Fanshawe, Prediction of violent reoffending in prisoners and individuals on probation: a Dutch validation study (OxRec)', *Scientific Reports* 2019, 9: 841.

23. <https://oxrisk.com/>.

24. S. Fazel & A. Wolf, 'Selecting a risk assessment tool to use in practice: a 10-point guide. *Evidence-Based Mental Health*', 2018, 21, p. 41-43.

25. Voor een uitgebreide definitie van etnisch profileren zie: European Network Against Racism (ENAR), *Etnisch profileren*, Factsheet, oktober 2009.

26. S. Fazel, A. Wolf, M.D.L.A. Vazquez-Montes & T.R.

Fanshawe, 'Prediction of violent reoffending in prisoners and individuals on probation: a Dutch validation study (OxRec)', *Scientific Reports* 2019, 9: 841.

27. T. Douglas, J. Pugh, I. Singh, J. Savulescu & S. Fazel, 'Risk assessment tools in criminal justice and forensic psychiatry: The need for better data', *European Psychiatry*, 2017, 42, p. 134-137.

28. Het belang van het blijven monitoren van (onbedoelde) effecten van het proces van risico-inschatting en het verder verbeteren van de processen wordt ook onderkend in de literatuur op risicotaxatie: J.P. Singh, S. Bjørkly, & S. Fazel (eds.), *International Perspectives on Violence Risk Assessment*, American Psychology-Law Society Series, 2016).

Naschrift

Gijs van Dijck¹

Het is goed dat de reclasering meer informatie geeft over de OxRec en het gebruik ervan. Het onderwerp van risicotaxatie is immers belangrijk en heeft belangrijke consequenties voor betrokkenen. In dit naschrift bespreek ik de reactie, waarbij ik tracht herhaling van wat ik eerder schreef zo veel mogelijk te voorkomen. Ik concludeer dat de reactie mijn zorgen niet wegneemt.

1. Voorspellende waarde en praktische toepasbaarheid

De OxRec is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek. Fazel is zonder meer een autoriteit op het vakge-

Dat iets wetenschappelijk is onderzocht, betekent niet zonder meer dat het 'de waarheid' of zelfs praktisch bruikbaar is

bied. En dat alle resultaten en tools beschikbaar zijn, verdient lof. Maar dat iets wetenschappelijk is onderzocht, betekent niet zonder meer dat het 'de waarheid' of zelfs praktisch bruikbaar is. De OxRec wordt ingezet in verschillende contexten: bij detentiefasering, reclaseringstoezicht, advisering over voorwaardelijke straf-

fen en bijzondere voorwaarden, en indien een verdachte ter zitting moet verschijnen. Dat zijn verschillende doeleinden, met uiteenlopende gevolgen voor de persoon in kwestie. De vraag rijst of het gebruik van OxRec, zoals Fazel zelf opwerpt, niet afhankelijk zou moeten zijn van de context waarin men het beoogt te

Indien ongelijkheden zijn ingebakken in de maatschappij, kom je voor een onmogelijk probleem te staan

gebruiken (bijvoorbeeld niet gebruiken wanneer de gevolgen groot kunnen zijn voor het individu).² De reclassering verwijst naar de goede kalibratie, maar het is de vraag of kalibratie alleen voldoende is.³

2. Niet blind afgaan op risicotaxatie-instrumenten

De OxRec is niet leidend in het uiteindelijke reclasseringsadvies. Het menselijk oordeel is bepalend. Experimenteel onderzoek in de context van het voorspellen van recidive suggereert dat beslissers (leken) zich nauwelijks laten beïnvloeden door computergedreven adviezen, ook als die beter zijn dan menselijke oordelen.⁴ Dit zou eventuele scherpe kanten van de OxRec kunnen wegnemen. Maar we weten uit psychologisch onderzoek ook dat verschijnselen zoals *anchoring* (initieel aangeboden informatie is bepalend voor hoe informatie wordt verwerkt die vervolgens wordt aangeboden) en *confirmation bias* (zoeken naar bevestiging) beslissingen in belangrijke mate kunnen beïnvloeden. Het kan dan ook verschil maken of je de uitkomsten van de OxRec als startpunt neemt of pas aan het eind van het beoordelingsproces introduceert.

3. Discriminatie en ongelijke behandeling

Dit is, zoals de reclassering terecht aangeeft, een lastig punt. Dat er niet direct wordt gevraagd naar afkomst, huidskleur e.d., sluit niet uit dat er sprake is van verborgen discriminatie of ongelijke behandeling. Socio-economische gegevens zoals buurtscore, maar ook inkomen, werk en relatiestatus, kunnen onbedoeld iets anders meten dan puur recidivegevaar.⁵ Indien blijkt dat personen met een migratieachtergrond slechtere kansen hebben op de arbeidsmarkt,

vaker relaties verbreken en/of vaker worden opgepakt dan personen zonder migratieachtergrond (*ceteris paribus*), is het risicotaxatie-instrument niet veel meer dan een afspiegeling en reproductie van in de maatschappij ingebakken ongelijkheden. Je kunt proberen te corrigeren voor bijvoorbeeld migratieachtergrond, maar dan is die correctie discriminatoir.⁶

Bovendien rijst de vraag of het überhaupt wenselijk is dat iemand een hoger risico heeft omdat hij/zij geen relatie heeft, net van baan is gewisseld, een laag inkomen heeft en/of naar een minder goede buurt is verhuisd. Een van deze omstandigheden zal weliswaar weinig verschil maken, maar de combinatie van variabelen kan wel van doorslaggevende betekenis zijn.⁷

Indien ongelijkheden zijn ingebakken in de maatschappij, kom je voor een onmogelijk probleem te staan: houd je ongelijkheden in stand of creëer je ongelijkheden om ongelijkheden tegen te gaan? Wel kun je onderzoeken of er ongelijkheden zijn, maar dan moet er informatie over zijn verzameld. Die is in de

OxRec-studies niet beschikbaar, althans niet gerapporteerd. En dus weten we niet of er sprake is van discriminatie of ongelijke behandeling als gevolg van de OxRec.

4. Slot

Onzekerheden zijn onvermijdelijk, met en zonder de OxRec. Voor mij is het, zeker in de huidige tijdsgeest, problematisch om een instrument te gebruiken waarvan we niet weten of het ongelijke behandeling in de hand werkt, maar daar kun je uiteraard anders over denken. Uiteindelijk is het de vraag welke risico's de maatschappij bereid is te accepteren, waarbij je die risico's kunt trachten te reduceren, bijvoorbeeld door uit te zoeken of er verschillen zijn in risicotaxatie tussen personen van bepaalde sociale groepen, hoe eventuele verschillen kunnen worden verklaard, hoe er voor kan worden gecorrigeerd, of risicotaxaties met de OxRec beter zijn dan zonder de OxRec, of het uitmaakt waar in het proces (begin/eind) de reclasseringsambtenaar de resultaten te zien krijgt en hoe een data-infrastructuur kan worden ingericht zodat voorspellingsmodellen *real-time* zijn en niet gebaseerd op het verleden. Inmiddels ontving ik een uitnodiging van de reclassering om daar verder over mee te denken. Het is een goed teken dat de reclassering bereid is om dergelijke aspecten nader uit te zoeken. •

Auteur

1. Prof. mr. G. van Dijk is verbonden aan het Maastricht Law and Tech Lab, Universiteit Maastricht.

Noten

2. Seena Fazel, 'The Scientific Validity of Current Approaches to Violence and Criminal Risk Assessment', in: De Keijser, Roberts & Ryberg, *Predictive Sentencing: Normative and Empirical Perspectives*, Hart Publishing 2019.

3. De omvang van dit naschrift laat het niet toe om in te gaan op het onderscheid van kalibratie en (statistische) discriminatie. Dat is bovendien een genuanceerd onderscheid.

4. Nina Grgic-Hlaca, Christoph Engel & Krishna P. Gummadi, 'Human Decision Making with Machine Advice: An Experiment on Bailing and Jailing', *Proc. ACM Hum.-Comput. Interact.*, 2019/CSCW.

5. Zie recentelijk Gwen van Eijk, 'Inclusion and Exclusion Through Risk-based Justice: Analysing Combinations of Risk Assessment from Pretrial Detention to Release', *The British Journal of Criminology* 2020/4, tevens met verdere verwijzingen.

6. Om (op een interactieve wijze) een idee te krijgen wat ik hiermee bedoel, zie www.technologyreview.com/2019/10/17/75285/ai-fairer-than-judge-criminal-risk-assessment-algorithm/ (laatst geraadpleegd 7 juli 2020).

7. Bijv. Derek W. Braverman e.a., 'OxRec model for assessing risk of recidivism: ethics', *The Lancet Psychiatry* 2016/9 ('experimenting with the OxRec calculator, the smallest allowable shift in any one of these variables – for example, from medium to low income – can alter a person's risk assessment from low to medium or medium to high').